

Prof. Dr Petar Čapkun: De organisatione curae pastoralis Franciscanorum apud Croatarum gentem. Tiskala tiskara »Kačić« u Šibeniku. Izdala »Biblioteka Theologica« u Makarskoj. Knjiga 5. Str. XXVIII. + 295 u 8°.

Rad franjevača velik je svestran, ne samo na vjerskom i čudorednom polju, nego i općenito u prosvjetnom i kulturnom pogledu. To naročito vrijedi za naše hrvatske historijske krajeve, a u prvom redu za Bosnu i Hercegovinu. U ovim su krajevima za vrijeme turskih provala Franjevci bili gotovo jedini dušobrižnici. Oni su tako usko povezani s vjerskim čudorednim prilikama našega naroda od 14. vijeka dalje, da je bez njih i njihova rada nemoguće shvatiti povijest Katoličke Crkve u hrv. historijskim krajevima.

Otac se Čapkun prvotno ograničio samo na prikaz organizacije franjevačke dušobrižničke službe u Bosni i Hercegovini. Ta mu je radnja prihvaćena kao doktorska disertacija na Antonianum-u u Rimu. Kasnije je proširio disertaciju tako, da je obuhvatio franjevački dušobrižnički red u cijeloj bivšoj Jugoslaviji. Da djelo bude zaokruženo i potpuno, obradio je i dušobrižnički rad Konventualaca, Kapucina i Trećoredaca.

Studija je dra Čapkuna povijesno-pravne naravi. Ona prikazuje povijesni razvitak franjevačkoga pastoralnoga rada i ujedno obrazlaže pravnu osnovanost njegovu. Najprije je govor o prvim počecima franjevačkog pastoralnog rada u hrv. narodu. Tu se spominje provincija slavonska i podizanje nezavisne bosanske vikarije. Pisac navodi dokumente, na kojima se temelji franjevačko pravo na pastoralni rad sve do reformacije tridentinskoga sabora. Posebno ističe franjevačko pravo na župe pod turskom upravom. Provincija je Bosne Srebrne god. 1639. — unatoč tolikih neprilika, što ih je Franjevcima i katolicizmu činila turska vlast — brojala 17 samostana, 100 gostinjaca i 412 redovnika, koji su se brinuli za vjerski život oko 300.000 vjernika.

Pisac posvećuje posebnu pažnju provinciji Bosne Srebrne, što je i posve razumljivo. Ona je s obzirom na povijesni postanak i razvitak od današnjih provincija u hrv. povijesnim krajevima prva. Druge provincije nastaju tek njezinom diobom 1735. i to: Sv. Kaja (kasnije presv. Otkupitelja) u Dalmaciji, sv. Ivana Kapistrana za Srijem, Banat i Ugarsku, i sv. Križa Bosne Srebrne za Bosnu, Hercegovinu i Slavoniju. Opširno je prikazana i pravna pozadina franjevačkoga pastoralnoga rada nakon diobe provincije Bosne Srebrne pa sve do naših dana.

U dodatku je prikazan rad i ostalih franjevačkih provincija u bivšoj Jugoslaviji. Staviše, i njihov pastoralni rad izvan domovine. Lijepo su u skrižaljci prikazane sve franjevačke župe u bivšoj Jugoslaviji i njihov postotak u omjeru sa župama svjetovnoga klera. Iz priložene statistike slijedi, da su Franjevci, Konventualci, Trećoreci i Kapucini u bivšoj Jugoslaviji posjedovali 240 župa sa 795.200 vjernika.

Djelo je O. Čapkuna pisano strogo naučno. U bibliografiji na prvom mjestu spominje izvore, koji još nijesu tiskani. To su izvori iz arhiva S. Congregationis de Propaganda fide. Zatim iz arhiva franjevačkoga generala u Rimu, pa iz arhiva naših provincija i franjevačkih samostana u obilnom broju.

Mnogobrojni su i raznoliki i tiskani izvori, kojima se služio, i domaći i strani. A literatura je opet, koju je imao pri ruci, tolika i tako svestrana, da daje djelu karakter naučne visine prvoga reda.

Pokojni je profesor crkvene povijesti na zagrebačkom bogoslov. fakultetu, dr. Julijan Jelenić, mnogo isticao važnost studija baš naše domaće crkvene povijesti, jer je kod nas još mnogo toga neistraženo, što će, kad se iznese na javu, i te kako služiti na čast našem narodu i našem mukotrpnomu svećenstvu: i svjetovnom i redovničkom. Sto je sve naš narod i naš kler prepatio za turskih najezda! Koliko je divnih prizora junačkoga vjeroispovijedanja bilo kroz to vrijeme u našem narodu! Samo dobri i sveznajući Bog znađe, koliko je mučeničke krvi proliveno u našim krajevima, dok smo ratovali s Turcima! Kako bi nam sve to osvijetlalo lice i doma i pred stranim svijetom, da je kojom srećom već izneseno pred javnost!

Knjiga oca Čapkuna daje punu nadu, da će se on posvetiti baš ovom poglavlju naše crkvene povijesti. Kako je uspio s ovom radnjom, tako će sigurno uspjeti i s drugim radovima u ovom smjeru. A Crkvi i domovini bi teško igdje drugdje načinio tako velikih usluga, kao što će ih učiniti proučavajući našu crkvenu povijest za turskih provala.

Dr J. Penić.

Missale Romanum, in-18 (cm 15×9) Editio IV Taurinensis, 1940, juxta typicam. — Domus Editorialis Marietti, Torino — Via Legnano, 23 (Italia) — Torino.

Cijena mekovezanim izdanju Lit. 35.—, uvezanima od 39.— do 70.— Lit. prema kakvoći uveza. Ovaj misal tiskan je vrlo jasnim slovima u crnoj i crvenoj boji, a urešen je i ukusnim slikama. Sadržava sve najnovije mise kao i nove indulgencije, a na kraju ima pregledno kazalo. Dobro će doći svakome bogoslovu, koji hoće da slijedi svetu misu na latinskom jeziku, a također i svakome svećeniku kao kućni priručnik. Toplo preporučamo.

ORDO DIVINI OFFICII RECITANDI, SACRIQUE PERAGENDI, juxta Kalendarium Ecclesiae universalis pro anno Dnni MCMXLI. Taurini Domus Edit. Marietti. Cijena Lit. 3.50, kao i dosadnji direktoriji u Marietti-voj nakladi ovaj se odlikuje prikladnim kraticama, zgodnim tipografskim dispozicijama, točnošću. Prije samog kalendarja nalaze se pregledne table, pravila o celebriranju votivnih i pokojničkih misa, kao i drugi podaci, koji svećeniku mogu korisno poslužiti. **D. G.**